

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Erik Wentin (1929-2015) - präst, förkunnare och författare

Snellman, Gerd

Published in:
Aatteiden ja herätysten virrassa. Jouko Talosen juhlakirja

Publicerad: 01/01/2019

Document Version
(Referentgranskad version om publikationen är vetenskaplig)

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Snellman, G. (2019). Erik Wentin (1929-2015) - präst, förkunnare och författare. In K. Timo, & L. Nico (Eds.), *Aatteiden ja herätysten virrassa. Jouko Talosen juhlakirja* (pp. –). Suomen kirkkohistoriallinen seura = Finska kyrkohistoriska samfundet. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020102788547>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Erik Wentin (1929–2015) – präst, förkunnare och författare

1. Inledning

”Erik, he finns noo aader än tu å’ (Erik, det finns nog andra än du också)” var farmoderns förmaning till den unge Erik Wentin (1929–2015), då hon bjöds på en åktur med sonsonen i dennes nyanskaffade bil. Det var en näraögat-händelse som fick farmodern att förmana den levnadsglada unga mannen. Händelsen och farmors visdomsord – ta hänsyn till dina medmänniskor – gjorde förmodligen intryck på föraren, eftersom han senare omnämnde det skedda i en av sina småskrifter.¹

Avsikten med min artikel är att teckna en översikt av Erik Wentins liv och verksamhet. Ämnesvalet motiveras med att Erik Wentin i egenskap av mångårig redaktör för *Sions Missionstidning*² (SMT), var en av aktörerna bakom bildandet av Laestadianernas Fridsföreningars Förbund rf (LFF) 1968. Han deltog även aktivt i verksamheten inom LFF under många år.³ Erik Wentin var make, familjefar, präst och författare. Av utrymmesskäl tecknas enbart konturerna av Erik Wentin, med fokus på hans prästtjänstgöring och författarskap. En mera fullständig biografi, med djupare analys av hans prästgärning, inkluderande exempelvis även hans kyrkopolitiska engagemang, och hans teologiska ståndpunkter förblir därmed en fråga för vidare forskning. Källmaterialet för denna artikel består i huvudsak av material producerat av Erik Wentin och muntlig historia i form av intervjuer samt den laestadianska väckelserörelsens material, såsom SMT och mötesprotokoll. Uppställningen är diakron. Inledningsvis tecknas en översikt av Erik Wentins livsgärning, följt av en kort presentation av hans författarskap. Artikeln utmynnar i ett sammanfattande avsnitt.

Framställningen har biografisk prägel och kan närmast karaktäriseras som en – om än synnerligen schematisk – livsverksbiografi.⁴ Biografier över kända personer i kyrkohistorien publicerades under så gott som hela förra seklet.⁵ Sedan dess har intresset för biografisk forskning ökat i de nordiska länderna. I Sverige talar man till och med om en renässans för biografien inom humanistisk forskning från och med slutet av förra seklet.⁶ Kravet på biografien som vetenskaplig genre är att den bör vara en kombination av en narrativ och en analytisk genre,

¹ Wentin 1995, 24–25.

² För en översikt av SMT se exempelvis Snellman 2016, 1–4.

³ Enkvist & Pettersson & Snellman 2018, 18, 24, 31.

⁴ Gunnar Eriksson karaktäriserar livsverksbiografien som en framställning som innehåller en biografi och den verksamhet som personen har varit involverad i. Se Eriksson 1997, 103–120.

⁵ Ett antal biografier från förra seklet omnämns i Katarina Rönnekkös avhandling, se Rönnekkö 2008, 21.

⁶ Rosengren & Östling 2007, 8.

slår den danska historikern *Birgitte Possing* fast.⁷ Även inom väckelseforskning har biografins roll problematiserats.⁸ I en analys av biografiska framställningar inom Svenska Missionsförbundet pekar den svenska väckelseforskaren *Hans Andreasson* på nödvändigheten av att forskaren håller en kritisk distans till sitt biografiska källmaterial.⁹ Ytterligare kan nämnas att det inte är möjligt att presentera någon slutlig historisk sanning. Biografen påverkas av tillkomstkontext och -tid, vilket Gustav Björkstrand har konstaterat i sin biografi av ärkebiskopemeritus John Wikström.¹⁰

2. Erik Wentins liv och verksamhet

Erik Wentin föddes den 17 april 1929, som äldsta sonen till Jakob (1903–1983) och Edith Wentin (född Wargh, dog 74 år gammal i mars 1977) i nuvarande Karleby. Han fick sju yngre syskon varav ett dog som liten.¹¹ Erik Wentins hem präglade av ett laestadianskt-lutherskt fromhetsliv. Fadern Jakob, lokeldare till yrket, var predikant och tolk i det laestadianska bönehuset i Närvilä. Bibeln och Luthers postillor hörde till hans söndagsläsning. Modern Edith bidrog till att barnen fick en andlig fostran där syndabekännelse och -avlösning ”i Jesu namn och blod” hade en central plats.¹² Hemmet gästades ofta av trossyskon och laestadianska predikanter.¹³ På söndagarna deltog föräldrarna tillsammans med barnen i sammankomsten i bönehuset i Närvilä. Farmodern Greta som bodde i sin lilla stuga på samma gård som Erik Wentins föräldrahem var även hon en flitig läsare av såväl Bibeln som Luthers postillor. Hon läste högt även för barnbarnen som hon ibland kallade in till sig för att lyssna. Hon förde ofta andliga samtal med dem som besökte hennes hem.¹⁴

Erik Wentin avlade studentexamen våren 1948 och inledde sina teologistudier vid Åbo Akademi hösten 1949, även om fadern inte var helt entusiastisk över sonens planer att bli präst. Erik Wentin och Susanna Uunila (född 1926) började sällskapa sommaren 1950. Den blivande hustrun var hemma från Himango, men hade gått i skola i Karleby och senare utbildat sig till lärare i Jyväskylä. De båda unga var barndomsbekanta genom sammankomstbesöken i Närvilä bönehus. Bröllopet stod iden 16 juni 1953 och fyra dagar därefter prästvigdes Erik Wentin.

---

⁷ Possing 2007, 36.

⁸ Se Dahlbacka & Nordbäck 2010.

⁹ Se exempelvis Andreasson 2010, 33–69.

¹⁰ Björkstrand 2016, 15.

¹¹ SMT 5/1977, 74–76; SMT 11/1983, 162–163; SMT 9/2015, 17.

¹² SMT 5/1977, 74–76; SMT 11/1983, 162–163.

¹³ Wentin 1993, 10–12; Wentin 1995, 9–12.

¹⁴ Wentin 1993, 26–28; SMT 11/1957, 165; SMT 6/63, 88–89.

Planerna på att arbeta som sjömanspräst i Haifa i Israel byttes mot en prästtjänst i Dalsbruk dit det nygifta paret flyttade.¹⁵

Dalsbruk 1953–1958

Som präst i Dalsbruk skötte Erik Wentin om gudstjänsterna i såväl Dalsbruk som Dragsfjärds kyrka. Dalsbruk, en industriort med en stark arbetarrörelse och med stora klasskillnader var en utmanande arbetsmiljö för den unga prästen. Kyrkobesökarna var få och många utträdde ur kyrkan. Erik Wentin vistades på ett internationellt läger i Maintz i Tyskland 1954. Lägre som riktade sig till teologer ordnades av Gossner Missionen som några år tidigare hade inlett sin satsning på evangelisation för den socialistiska arbetarklassen. Till Erik Wentins uppgifter hörde arbete på en cementfabrik på vardagarna och ibland predikan på söndagarna.¹⁶

Under åren i Dalsbruk föddes de tre äldsta barnen, Kristina, Helen och Lars-Erik. Hustrun Susanna arbetade periodvis som lärare i en finsk folkskola.

Då Erik Wentin år 1958 efterträdde dåvarande kyrkoherden i Kalajoki och tidigare riksdagsmannen Vilho Heikki Kivioja (1896–1977)¹⁷ som redaktör för SMT var han inte helt obekant för det laestadianska väckelsefolket. Han hade hållit ett antal predikningar på laestadianska möten. Inte enbart hans far Jakob Wentin utan även hans farbror Andreas Wentin (1906–1975) fungerade som lekmanpredikanter i väckelserörelsen.¹⁸

Övermark 1958–1970

På våren 1958 gick familjen Wentins flyttlass norrut till Österbotten.¹⁹ Erik Wentin hade valts till kyrkoherde i Övermark och familjen gladdes åt att komma närmare sina österbottniska rötter. I Övermark och Pörtom fanns ett fåtal laestadianer och laestadianska lekmanpredikanter besökte församlingen och det Wentinska hemmet regelbundet. Erik Wentin hade goda kontakter till sina församlingsbor, bland annat Evangeliföreningens och

¹⁵ PA Tal hållet på Erik Wentins begravning 21.2.2015 av Katarina Seppä; Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

¹⁶ Wentin & Seppä & Wentin 1991, 10; PA Intervju med Susanna Wentin och Lars-Erik Wentin 13.4.2018. Se även en kort presentation av Gossner Missionen, http://www.gossner-mission.de/media/pdf/Gossner_Mission_1949_%20bis_1970.pdf (hämtad 7.5.2018).

¹⁷ Vilho Heikki Kivioja innehade flera förtroendeuppdrag och var Landsbygdspartiets representant i riksdagen 1929–1945. Han tilldelades prosttiteln 1948 och fungerade som länsprost i Kalajoki prosteri 1962–1968. Som kuriositet kan nämnas att nuvarande justitieminister Anna-Maja Henriksson är barnbarn till Vilho Heikki Kivioja och hustrun Alice (född Bergroth 1896–1972). Se Nissilä 1998. Se även Erkki Aho's blogg V. H. Kivioja - Kalajoen viimeinen kansanedustaja 1.11.2006 <http://www.erkkiaho.com/blogarchive/9.htm> (hämtad 7.5.2018).

¹⁸ Se exempelvis mötesreferat i SMT 8/1952, 117–122; SMT 8/1953, 117–124; SMT 11/1955, 167–169; SMT 4/1957, 57–61; SMT 8/1957, 119–121; SMT 11/1975, 150–151.

¹⁹ SMT 6/1958, 96.

Kyrkans Ungdoms anhängare. Han lärde sig även teckenspråk för att kunna kommunicera med sina hörselskadade församlingsbor.²⁰

I Övermark utökades familjen med barnen Katarina och Anders. Susanna Wentin arbetade som finskalärare. Anställda barnskötare skötte barnen hemma hos familjen Wentin.²¹

Kontakterna mellan Erik Wentin och den laestadianska väckelserörelsen längre norrut i svenska Österbotten var förmodligen rätt livliga. Som redaktör för SMT var Erik Wentin styrelsemedlem i tidskriftens missionskassa, vilken hade till uppgift att koordinera inremissionsverksamheten.²² Missionskassan ersattes i oktober 1968 av en för ändamålet bildad förening, Laestadianernas Fridsföreningars Förbund rf (LFF) och processen att överföra utgivningen av SMT på LFF inledde något år därefter.²³

”Bland solskensfolket i 22 år”²⁴ – Nedervetil 1970–1992

Sommaren 1970 flyttade fembarnsfamiljen Wentin till Nedervetil i och med att fadern hade valts till kyrkoherde i församlingen. Erik Wentin trivdes bland de humoristiska Nedervetil borna och perioden var enligt hans egen utsago den bästa i hans liv. Yngsta barnet Johanna föddes i Nedervetil och Susanna Wentin arbetade som lärare i Nedervetil skola.²⁵

Erik Wentin insåg förmodligen snabbt nyttan av datoranvändning och skaffade sig tidigt en hemdator. Kunskaperna i datoranvändning ledde till att han som kyrkoherde i Nedervetil församling höll ADB-kurser för församlingens kanslistor från slutet av 1980-talet.²⁶ Vid sidan av kyrkoherdetjänsten i Nedervetil fungerade Erik Wentin som kontraktsprost i Pedersöre prosteri 1979–1992 och som assessor vid Borgå domkapitel 1975–1980. Han var även medlem i kyrkostyrelsen åren 1986–1987.²⁷ Erik Wentin var medveten om motsättningarna mellan den laestadianska väckelserörelsen och den evangelisk-lutherska kyrkan. Hans önskan var dock att upprätthålla kontakterna och förbättra kommunikationen mellan parterna.²⁸ En närmare analys

²⁰ PA Tal hållet på Erik Wentins begravning 21.2.2015 av Katarina Seppä; Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

²¹ PA Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

²² SMT 2/1970, 28 – 32.

²³ LFFA Stiftelseurkund 8.10.1968; Styrelsemötesprotokoll 1971–1974.

²⁴ PA Rubriken på tal hållet på Erik Wentins begravning 21.2.2015 av Katarina Seppä. Termen ”solskensfolk” återfinns i Alexander Slottes folklivsskildring *”Solskensfolk och andra berättelser* från 1923. Slotte beskriver solskensfolket – nedervetilborna – som de som ”alltid var färdiga till skämt och löje men bar allvar på djupet”. Se Slotte 1923, 31–32.

²⁵ Wentin & Seppä & Wentin 1991, 74; PA Tal hållet på Erik Wentins begravning 21.2.2015 av Katarina Seppä.

²⁶ Wentin & Seppä & Wentin 1991, 70; Finlands teologer 2010, 1108; Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

²⁷ Finlands teologer 2010, 1108; PA Muntligt meddelande Kurt Hellstrand 7.5.2018.

²⁸ Wentin 1986, 148.

av relationen mellan väckelserörelserna i de församlingar Erik Wentin verkade, och den evangelisk-lutherska kyrkan, får anstå till senare forskning.

Efter att LFF hade bildats höll Erik Wentin regelbunden kontakt till föreningen. Han deltog i egenskap av redaktör för SMT och fungerade ibland som sekreterare på styrelsemöten och ordförande på årsmöten.²⁹ Efter att han avgått som redaktör för SMT i slutet av år 1975 kom hans verksamhet inom LFF att inriktas på förkunnelse och fortbildning. Redan före redaktörsbytet inbjöd han hösten 1973, förmodligen i samråd med LFF:s dåvarande verksamhetsledare William Snellman (1912–1997) till det första mötet för lekmannapredikanter inom LFF sedan föreningen hade bildats. Mötet hölls i Nedervetil prästgård.³⁰ På följande predikantmöte för LFF:s förkunnare i Karleby församlingshem i juni 1980 höll Erik Wentin två inledningsanföranden. Temat för samlingen var ”predikan” och föredragshållarens avsikt var förmodligen att stärka lekmannapredikanternas homiletiska färdigheter.³¹

Erik Wentin initierade tillsammans med system Ulla Wentin (1934–2017) en så kallad vuxenskriftskola, i första hand för unga. Vuxenskriftskolan, i form av en veckoslutskurs och med huvudsakligen laestadianska deltagare hölls så gott som årligen från början av 1980-talet fram till in på 2000-talet.³² Vuxenskriftskolan orsakade särskilt under de första åren diskussioner i LFF:s styrande organ. Sammankomsterna var den huvudsakliga verksamhetsformen i bönehusen och åsikterna var delade då det gällde andra samlingar eller verksamhetsmetoder – söndagsskolan och syföreningen undantagna. Diskussionerna kring vuxenskriftskolan avspeglar förmodligen samtidigt något av inställningen till Erik Wentin bland laestadianerna inom LFF-området. Erik Wentin – fram till slutet av 1970-talet den enda prästen inom LFF – var en uppskattad förkunnare och ledargestalt samtidigt som han möttes av misstro i kretsar som ställde sig skeptiska till utbildning, i synnerhet till teologisk utbildning.³³

²⁹ LFFA Styrelsemötesprotokoll 1971–1974; Årsmötesprotokoll 25.5.1974 och 31.5.1975; SMT 6/1972, 96.

³⁰ LFFA Verksamhetsberättelse 17.5.1974.

³¹ LFFA SMT 7–8/1980, 99–102. Årligen återkommande samlingar för förkunnare inom LFF hölls under 1980-talet. Dessförinnan hölls sporadiska predikantmöten och framförallt på 1970-talet så kallade predikant- och äldstemöten, eller rådplägningsmöten som de även kallades så gott som årligen. Erik Wentin höll ibland inledningsanföranden på dessa möten, se exempelvis rådplägningsmötesprotokoll 10.11.1979. Predikantmöten institutionaliserades i mitten av 1990-talet i form av årliga predikantsamlingar i samband med sensommarmötet i Kållby, Pedersöre. Enkvist & Pettersson & Snellman 2018, 48–49.

³² SMT 9/1984, 134. Vuxenskriftskolan hölls på Nykarleby folkhögskola, nuvarande KREDU, där Ulla Wentin arbetade som lärare.

³³ LFFA Styrelsemötesprotokoll 3.11.82, 22.2.1983; Årsmötesprotokoll 23.4.83, 13.4.1985PA Muntligt meddelande Kurt Hellstrand 7.5.2018; Snellman 2011, 86–88, 116–118.

Efter pensioneringen – Karleby 1992–2015

Efter pensioneringen år 1992 flyttade Erik Wentin tillsammans med hustrun Susanna och yngsta barnet Johanna till barndomshemmet i Karleby. Makarna Wentin fick tid över att resa och tågluffade bland annat en månad i Europa. Makarna engagerades också i LFF:s rysslandsmission och gjorde ett antal resor till Jaama församling i staden Kingisepp, sydväst om Sankt Petersburg.³⁴

År 2000 började Erik Wentins hälsa vackla. Han genomgick en hjärtoperation, men fortsatte sitt författarskap och sin förkunnargärning tills en minnessjukdom med tiden gjorde honom arbetsförmögen. Erik Wentin dog den 4 februari 2015 och jordfästes den 21 februari 2015 i Karleby kyrka av sonen Lars-Erik Wentin.³⁵

3. Erik Wentins författarskap

Erik Wentins författarskap omspänner såväl kyrkohistoriska skrifter som småskrifter med bibelundervisning. De flesta av hans skrifter salufördes av LFF.³⁶ Till Erik Wentins författarskap hör även betraktelser publicerade i SMT från 1950-talet fram till 2000-talet. Åren 1958–1975 då han fungerade som redaktör för tidskriften lät han publicera omkring 230 egna betraktelser.³⁷

Erik Wentin färdigställde *Laestadianismen i svenska Österbotten* år 1963. Den är den första – och hittills enda – historiska framställningen om laestadianismens väg till det svenskspråkiga Österbotten. Den ger värdefulla upplysningar om väckelserörelsens tidiga utveckling, bönehusverksamheten och centrala lärosatser inom laestadianismen i området.³⁸

År 1966 utgav Erik Wentin på Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland rf en småskrift med titeln *Syndernas förlåtelse*.³⁹ En till format och innehåll liknande småskrift utgavs på samma förlag år 1970 med rubriken *Hjärtats tro och munnens bekännelse*.⁴⁰ Småskrifterna består av korta bibelundervisningstexter. Allt tyder på att småskrifterna teologiskt stod i

³⁴ LFFA Årsmötesprotokoll 21.4.1997; Verksamhetsberättelse 1998; Styrelsemötesprotokoll 21.4.1998; PA Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

³⁵ PA Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018; Skriftligt meddelande Wentin, Lars-Erik 16.5.2018.

³⁶ Om litteraturförsäljningen inom LFF, se Enkvist & Pettersson & Snellman 2018, 28–29.

³⁷ LFFA SMT 1958–1975.

³⁸ Wentin 1986.

³⁹ Wentin 1966.

⁴⁰ Wentin 1970.

samklang med den laestadianska trosuppfattningen eftersom LFF år 1977 utgav en sammanslagning av småskrifterna, med titeln *Förlåtelse, tro och bekännelse*.⁴¹

Två av Erik Wentin författade skrifter utgavs av Nedervetil församling. *Anders Chydenius: Nedervetils första präst 1753–1770* utgavs år 1979.⁴² *Nedervetils församling åren 1970–1991; en minnes- och tackbok av Erik Wentin*, utgiven år 1991 skrevs av Erik Wentin i samarbete med dottern Katarina Seppä (född 1960) och hustrun Susanna Wentin.⁴³ Erik Wentin författade även tillsammans med systemn Ulla Wentin en historik, *Närvilä bönehushistorik med anledning av bönehusets 100-årsjubileum*, vilken utgavs år 1986 av bönehusföreningen i Karleby.

På 1990-talet utgav Erik Wentin på eget förlag två småskrifter av typen andaktsböcker, vilka till format och innehåll liknade varandra. *Inte för svårt och inte långt borta* utgavs år 1993 och *Inte i himmelen nej mycket nära* år 1995.⁴⁴ En tredje småskrift *I din mun och i ditt hjärta* med samma inledande bibelcitrat som i de ovan nämnda skrifterna utgavs år 1996, även den på författarens förlag.⁴⁵

Erik Wentins tre sista böcker utgavs på författarens förlag. Böckerna vittnar om författarens intresse att dokumentera historiska skeenden i den laestadianska väckelserörelsen. *Där har jag mina vänner, där mötas vi igen – några sparade brev ur den laestadianska väckelserörelsens brevsfatt* utkom år 1998. Brevsamlingen innehåller privata brev skrivna under 1890-talet och fram till 1970-talet. I slutet av boken ingår en förteckning över brevens avsändare, mottagare och arkivplats.⁴⁶ *Bilderna berättar* består av fotografier med bildtexter på svenska, finska, engelska och ryska. Boken som utkom år 2000 skildrar LFF:s missionsarbete i Ryssland åren 1987–2000.⁴⁷ En fortsättning på samma tema utgavs följande år: *Mona berättar... om missionen i Ingermanland*.⁴⁸

4. Sammanfattning

Avsikten med artikeln har varit att belysa Erik Wentins liv och verksamhet, med fokus på hans prästtjänstgöring, hans anknytning till den laestadianska väckelserörelsen och hans författarskap. Erik Wentin tjänade som präst i den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren

---

⁴¹ Wentin 1977.

⁴² Wentin 1979. Den lilla skriften på 27 sidor utkom i samband med att det hade gått 250 år sedan Anders Chydenius föddes.

⁴³ Wentin 1991.

⁴⁴ Wentin 1993; Wentin 1995.

⁴⁵ Wentin 1996.

⁴⁶ Wentin 1998.

⁴⁷ Wentin 2000.

⁴⁸ Wentin 2001.

1953–1992 men hade under hela sitt liv en nära relation till den laestadianska väckelserörelsen i vars hägn han hade vuxit upp. Han fungerade som redaktör för SMT åren 1958–1975 och senare som förkunnare och ledargestalt inom LFF.

I Erik Wentins författarskap framträder ett intresse för att dokumentera kyrkohistoriska skeenden inom den laestadianska väckelserörelsen i huvudsak inom LFF-området. Därmed finns tillgång till värdefulla uppgifter vilka förmodligen annars hade gått förlorade. Erik Wentins småskrifter har karaktären av andaktsböcker. En noggrannare analys av andaktsböckerna och Erik Wentins betraktelser i SMT torde sannolikt bredda kunskapen om Erik Wentins teologiska ståndpunkter. I alla händelser kan denna artikel ses som en inledande framställning som förhoppningsvis inspirerar till ytterligare forskning om Erik Wentins liv och verksamhet.

5. Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Laestadianernas Fridsföreningars Förbund rf arkiv, Jakobstad LFFA
 Rådplägningsmötesprotokoll 10.11.1979.
 Stiftelseurkund 8.10.1968.
 Styrelsemötesprotokoll 1971–1974, 3.11.82, 22.2.1983, 21.4.1998.
 Verksamhetsberättelse 17.5.1974, 1998.
 Årsmötesprotokoll 25.5.1974, 31.5.1975, 23.4.83, 13.4.1985.
 Privat arkiv, Gerd Snellman, Jakobstad PA
 Tal hållet på Erik Wentins begravning 21.2.2015 av Katarina Seppä.
 Muntligt meddelande Kurt Hellstrand 7.5.2018.
 Skriftligt meddelande Wentin, Lars-Erik 16.5.2018.

Tryckta källor

Enkvist, Stig-Erik & Pettersson, Roger & Snellman, Gerd
 2018 *Ett halvt sekel med LFF. Laestadianernas Fridsföreningars Förbund rf åren 1968–2018*. Jakobstad: LFF.

Finlands teologer
 2010 Prästförbundets teologmatrikel 2010. Helsingfors: Finlands kyrkas prästförbund rf.

Wentin, Erik
 1966 *Syndernas förlåtelse*. Helsingfors: Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland rf.
 1970 *Hjärtats tro och munnens bekännelse*. Helsingfors: Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland rf.
 1977 *Förlåtelse, tro och bekännelse*. Pedersöre: Laestadianernas Fridsföreningars Förbund rf.
 1979 *Anders Chydenius: Nedervetils första präst 1753–1770*. Kronoby: Nedervetil församling.
 1993 *Inte för svårt och inte långt borta*. Karleby: Erik Wentin.
 1995 *Inte i himmelen nej mycket nära*. Karleby: Erik Wentin.
 1996 *I din mun och i ditt hjärta*. Karleby: Erik Wentin.

- 1998 Där har jag mina vänner, där mötas vi igen – några sparade brev ur den laestadianska väckelserörelsens brevsfatt. Karleby: Erik Wentin.
- 2000 Bilderna berättar. Karleby: Erik Wentin.
- 2001 Mona berättar... om missionen i Ingermanland. Karleby: Erik Wentin.
- Wentin, Erik & Seppä Katarina & Wentin Susanna
- 1991 Nedervetil församling åren 1970–1991. En minnes- och tackbok av Erik Wentin. Kronoby: Nedervetil församling.
- Wentin, Erik & Wentin, Ulla
- 1986 Närvilä bönehushistorik med anledning av bönehusets 100-årsjubileum. Karleby: Kokkolan Rauhanyhdistys ry.

Tidskrifter

Sions Missionstidning 8/1952, 8/1953, 7/1955, 4/1957, 8/1957, 11/1957, 6/1958, 6/1963, 2/1970, 6/1972, 11/1975, 5/1977, 7–8/1980, 11/1983, 9/1984, 9/2015.

Internetkällor

Aho, Erkki blogg 1.11.2006. V. H. Kivioja – Kalajoen viimeinen kansanedustaja. <http://www.erkkiahoo.com/blogarchive/9.htm> (hämtad 7.5.2018).

Gossner Mission http://www.gossner-mission.de/media/pdf/Gossner_Mission_1949_%20bis_1970.pdf (läst 7.5.2018).

Intervjuer

Intervju Wentin, Susanna & Wentin, Lars-Erik 13.4.2018.

Litteratur

Andreasson, Hans

2010 Från Linderholm till Gunner. Det biografiska väckelsematerialets användning i kyrkohistorisk forskning – Biografin i väckelseforskningen. (Red.) Ingvar Dahlbacka & Carola Nordbäck. ÅKA 42. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Björkstrand, Gustav

2016 Livet är ett lagspel. John Wikström som kyrklig ledare och samhällspåverkare. Helsingfors: Fontana Media.

Dahlbacka, Ingvar & Nordbäck, Carola

2010 Biografin i väckelseforskningen. (Red.) Ingvar Dahlbacka & Carola Nordbäck. ÅKA 42. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Eriksson, Gunnar

1997 Att inte skilja på sak och person. Ett utkast till ett utkast till en biografisk metod – Att skriva människan. (Red.) Sune Åkerman & Ronny Ambjörnsson & Per Ringby. Stockholm: Carlssons bokförlag, 103–120.

Nissilä, Kirsi

1998 Vilho H. Kivioja kirkollisena ja poliittisena vaikuttajana. Otryckt pro gradu-avhandling. Uleåborg: Uleåborgs universitet.

Possing, Birgitte

2007 Et kritisk blik på biografien – Med livet som insats. Biografin som humanistisk genre. (Red.) Henrik Rosengren & Johan Östling. Lund: Sekel bokförlag. 33–50.

Rosengren, Henrik & Östling, Johan

2007 Med livet som insats. Introduktion och innehåll – Med livet som insats. Biografin som humanistisk genre. (Red.) Henrik Rosengren & Johan Östling. Lund: Sekel bokförlag. 7–15.

Rönneikkö, Katarina

2008 När tro och handling möts. En undersökning av Arvid von Martens liv och verksamhet. Diss. Åbo. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Slotte, Alexander

1923 Solskensfolk och andra berättelser. Helsingfors: Söderströms förlag.

Snellman, Gerd

2011 Sions döttrar. De laestadianska kvinnorna som traditionsförmedlare i norra svenska Österbotten åren 1927–2009. Diss. Jakobstad. Åbo: Åbo Akademis förlag.

2016 Laestadius' synlighet inom Rauhan Sana-riktningen i norra svenska Österbotten – Historiebruk i väckelseforskningen. (Red. Kurt E. Larsen). LUKA 58. Lund: Lunds universitets förlag.

Wentin, Erik

1986 Laestadianismen i svenska Österbotten. Lappeenranta: Etelä-Saimaan kustannus.